

УДК 347.78

DOI <https://doi.org/10.32782/pyuv.v5.2025.8>**А. О. Кодинець***orcid.org/0000-0002-0954-1474**доктор юридичних наук, професор,**провідний науковий співробітник відділу промислової власності
та комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності**Науково-дослідного інституту інтелектуальної власності**Національної академії правових наук України,**завідувач кафедри інтелектуальної власності та інформаційного права**Навчально-наукового інституту права**Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

ЗАХИСТ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ АПЕЛЯЦІЙНОЮ ПАЛАТОЮ НАЦІОНАЛЬНОГО ОРГАНУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Постановка проблеми. Здійснення будь-якого суб'єктивного права є неможливим без формування правових засад його ефективного захисту. Невипадково, що ще давньоримські юристи пов'язували факт існування права з можливістю його захисту та визнавали наявність права лише у разі, якщо воно забезпечувалося захистом з боку державної влади.

У цьому зв'язку не є виключенням право інтелектуальної власності, у межах якого незважаючи на суттєве оновлення законодавства та покращення рівня правової охорони результатів інтелектуальної, творчої діяльності питання правового захисту продовжують залишатися актуальними з огляду на значну кількість правопорушень у даній сфері. Лише незначна кількість спорів з-приводу порушень прав інтелектуальної власності вирішується судами. Тривалість судового розгляду, витратність судового процесу, необхідність проведення судової експертизи, можливість апеляційного та касаційного оскарження, потреба у залученні професійного адвоката у таких категоріях спорів – ці фактори не сприяють швидкому та дієвому захисту прав на результати інтелектуальної, творчої діяльності. Відтак, з метою забезпечення захисту прав інтелектуальної власності важливе значення має застосування позасудових процедур, зокрема, захист таких прав в адміністративному порядку у діяльності Апеляційної палати Національного органу інтелектуальної власності.

Досягнення належного та ефективного рівня захисту прав інтелектуальної власності є необхідною умовою, що стоїть перед Україною на її шляху до євроінтеграції, що вимагає врахування досвіду розвинутих європейських країн в даній сфері та імплементації його у вітчизняну правову систему.

Літературний огляд. У межах юридичної науки та на рівні практики неодноразово наголошувалося на потребах створення дієвих механізмів

захисту інтелектуальної власності та відповідних змін у національному законодавстві України. Про це вказували у своїх працях О.Ф. Дорошенко [1], Ю.М. Капіца [2], Н.М. Мироненко [3], О.П. Орлюк [4], М.Ю. Потоцький [5], А.С. Штефан [6] та інші вчені. У наукових статтях К.Т. Панасюк «Особливості правового статусу Апеляційної палати УКРНОІВІ» [7] та О.О. Тверезенко «НОІВ: історичні передумови, стан та перспективи законодавчого регулювання» [8] досліджувалися особливості правового статусу Апеляційної палати як складової державної системи охорони інтелектуальної власності в Україні. Водночас, враховуючи євроінтеграційні засади розвитку національної правової системи, оновлення законодавства у цій сфері та формування практики його застосування, а також з огляду на засади реформування державної системи охорони інтелектуальної власності в Україні, проблематика захисту прав інтелектуальної власності у діяльності Апеляційної палати лише частково була предметом дослідження представниками національної правової доктрини, що зумовлює актуальність цієї публікації.

Метою дослідження є розгляд особливостей адміністративної процедури захисту прав на результати інтелектуальної, творчої діяльності Апеляційною палатою Національного органу інтелектуальної власності за законодавством України, аналіз правозастосовної практики у цій сфері, формулювання з урахуванням висновків і пропозицій, спрямовані на удосконалення національної системи захисту прав інтелектуальної власності в адміністративному порядку.

Виклад основного матеріалу. Насамперед відзначимо, що адміністративно-правовий порядок захисту прав інтелектуальної власності полягає у застосуванні органами державної влади передбачених законодавством заходів правового характеру, за допомогою яких здійснюються відновлення порушених прав суб'єктів, припинення

порушень, а також майновий вплив на правопорушників.

Адміністративний порядок має низку особливостей, насамперед, це простота і оперативність розгляду справ, що створює об'єктивні можливості для швидкого відновлення порушених прав. Питання захисту прав інтелектуальної власності в адміністративному порядку були предметом наукового дослідження у національній правовій науці [9, 10]. Водночас, наголосимо, що адміністративний порядок захисту прав застосовується як виняток із загального правила, тобто тільки у прямо вказаних законодавством випадках. Адміністративний порядок розгляду та вирішення таких спорів, як правило, передує відповідному судовому розгляду та виступає засобом оперативного реагування на відповідні правопорушення, забезпечуючи можливість припинення здійснення незаконної діяльності та покарання правопорушника [11].

Як зазначається науковцями, захист суб'єктивних права в адміністративному порядку є нетиповим для цивільного права, зокрема і для права інтелектуальної власності [12]. У загальному вигляді особливості цієї форми захисту визначені у статтях 17 та 18 Цивільного кодексу України (надалі – ЦК України) [13]. Так, ч. 1 ст. 17 ЦК України передбачає, що захист цивільних прав та інтересів у межах повноважень, визначених Конституцією України, здійснює Президент України, який відповідно до ч. 2 ст. 102 Конституції України [14] є гарантом прав і свобод людини та громадянина. Президент України має право зупиняти дію актів Кабінету Міністрів України з мотивів невідповідності Конституції України з одночасним зверненням до Конституційного Суду України щодо їх конституційності та скасовувати акти Ради міністрів Автономної Республіки Крим (ст. 106 Конституції України). Крім того, Президент України наділений правом вето щодо прийнятих Верховною Радою України законів (крім законів про внесення змін до Конституції України) з наступним поверненням їх на повторний розгляд Верховної Ради України. Тобто, Президент України може захистити право шляхом зупинення дії актів Кабінету Міністрів України та накладення вето на закони, які неправомірно, всупереч Конституції чи законодавству України, обмежують права особи у сфері інтелектуальної власності. Повноваженнями щодо захисту цивільних прав та інтересів, відповідно до ст. 17 ЦК України, наділені органи державної влади, органи місцевого самоврядування.

На відміну від судової форми захисту, захист цивільних прав Президентом України, органами державної влади або органами місцевого самоврядування, згідно зі ст. 17 ЦК України, здійснюється виключно у випадках та у спосіб, що

встановлені Конституцією України та законом. Це положення кореспондує з ч. 2 ст. 19 Конституції України, відповідно до якої органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Звернення за захистом права на інформацію в адміністративному порядку не перешкоджає особі у подальшому звернутися до суду за захистом цього ж права, що впливає з ч. 2 ст. 55 Конституції України та підтверджено рішенням Конституційного Суду України у справі щодо офіційного тлумачення ч. 2 ст. 55 Конституції України та ст. 248-2 ЦПК України від 25 листопада 1997 р. [15]. У цьому рішенні Конституційний Суд України зазначив, що подання скарги до органу, посадової особи вищого рівня не перешкоджає оскарженню цих рішень, дій чи бездіяльності до суду.

Захист прав інтелектуальної власності у адміністративному порядку здійснюється Національним органом інтелектуальної власності (далі – НОІВ), зокрема Апеляційною палатою НОІВ. Апеляційна палата є колегіальним органом для розгляду заперечень проти рішень НОІВ щодо набуття прав на об'єкти права інтелектуальної власності, заяв про визнання прав на об'єкти інтелектуальної власності недійсними повністю або частково, заяв про визнання торговельної марки добре відомою в Україні та розгляду інших питань, що належать до його компетенції відповідно до законів та нормативно-правових актів України. Основним актом, який визначає порядок діяльності Апеляційної палати є Регламент Апеляційної палати Національного органу інтелектуальної власності, затверджений наказом Міністерства економіки України від 23.11.2023 № 17768 [16].

Відзначимо, що за час функціонування Апеляційної палати згідно нового Регламенту предметом її розгляду є 312 справ (частина з них – вже розглянуті), зокрема: заперечень проти рішень за заявками на винаходи/корисні моделі – 7; заперечень проти рішень за заявками на промислові зразки – 1; заперечень проти рішень за заявками на торговельні марки, подані третіми особами – 118; заперечень проти рішень за заявками на торговельні марки, подані самими заявниками – 135; апеляційних заяв про визнання недійсними повністю або частково патентів на винаходи/корисні моделі – 9; апеляційних заяв про визнання недійсними повністю або частково свідоцтв на промислові зразки – 12; заяв про визнання торговельної марки добре відомою в Україні – 30 [17].

Основним завданням Апеляційної палати є колегіальний розгляд поданих до неї заперечень

чень, апеляційних заяв та заяв про визнання торговельних марок добре відомими в Україні.

Зокрема, відповідно до ст. 24 Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» [18] заявник може оскаржити рішення НОІВ за заявкою до Апеляційної палати або в судовому порядку протягом двох місяців від дати одержання рішення НОІВ чи копій затребуваних матеріалів. Право заявника оскаржити рішення НОІВ до Апеляційної палати втрачається у разі сплати ним державного мита за реєстрацію винаходу (корисної моделі).

Оскарження рішення НОІВ до Апеляційної палати здійснюється шляхом подання заперечення проти рішення. Заперечення проти рішення НОІВ за заявкою розглядається згідно з регламентом Апеляційної палати, протягом двох місяців від дати одержання заперечення та сплати збору за подання заперечення, в межах мотивів, викладених заявником у запереченні та під час його розгляду. Строк розгляду заперечення продовжується за ініціативою заявника, але не більше ніж на два місяці, якщо до його спливу буде подано відповідне клопотання та сплачено збір за його подання.

Згідно ст. 15 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» [19] заявник може оскаржити рішення НОІВ за заявкою у судовому порядку або до Апеляційної палати протягом двох місяців від дати одержання рішення НОІВ чи копій затребуваних матеріалів. Для власника міжнародної реєстрації зазначений строк становить три місяці від дати надсилання НОІВ до Міжнародного бюро ВОІВ заяви про відмову в наданні правової охорони торговельній марці за міжнародною реєстрацією в Україні для всіх зазначених товарів і послуг або про надання правової охорони торговельній марці щодо частини зазначених товарів і послуг.

Таким чином, право на звернення до Апеляційної палати має: заявник або особа, або її представник із запереченням щодо заявки на торговельну марку, торговельної марки за міжнародною реєстрацією; заявник або його представник із запереченням щодо заявки на реєстрацію географічного зазначення; заявник або його представник із запереченням щодо заявки на винахід, заявки на корисну модель, заявки на промисловий зразок, заявки на реєстрацію компонування напівпровідникового виробу; будь-яка особа, або її представник з апеляційною заявою про визнання недійсними повністю або частково прав на винахід (корисну модель) чи прав на промисловий зразок; будь-яка особа або її представник із заявою про визнання її торговельної марки добре відомою в Україні.

Одним із повноважень Апеляційної палати є розгляд заяви про визнання торговельної марки

добре відомою. Водночас, наголосимо на недоліку нормативного регулювання визнання марки добре відомою. Згідно ст. 25 зазначеного Закону охорона прав на добре відому торговельну марку здійснюється на підставі визнання торговельної марки добре відомою Апеляційною палатою або судом. Так, на підставі п. 2 ч. 2 ст. 20 ГПК України [20] Вищий суд з питань інтелектуальної власності розглядає справи щодо прав інтелектуальної власності, зокрема справи про визнання торговельної марки добре відомою.

Питання розмежування повноважень Апеляційної палати та суду має важливе практичне значення, при вирішенні якого має бути врахований зарубіжний досвід. Зокрема, у Німеччині існує Федеральний патентний суд (Bundespatentgericht), який був заснований 1 липня 1961 року. Водночас, до заснування Bundespatentgericht, рішення секцій експертизи та відділів Патентного відомства ФРН щодо реєстрації або існуючих прав промислової власності, підлягали повторному розгляду лише апеляційними колегіями. Щодо складу апеляційних колегій, то вони були представлені державними службовцями, а самі апеляційні колегії входили до складу Патентного відомства ФРН [21].

Після набрання чинності Основного закону ФРН виникла необхідність переглянути статус апеляційних колегій. Тому Федеральний адміністративний суд ухвалив адміністративний позов, посилаючись на принцип: зазначені в абз. 4 ст. 19 Основного Закону ФРН. Суд постановив, що Німецьке патентне відомство не є судом за змістом закону; рішення апеляційних колегій є адміністративними актами, які можуть бути оскаржені в адміністративному суді [22]. Після додавання поправки до Основного закону Федеративної Республіки [23], Bundespatentgericht був створений як незалежний, автономний федеральний суд. До компетенції Bundespatentgericht входить вирішення питань про надання прав власності (на патенти, товарні знаки, корисні моделі, дизайни, прав на певний вид рослин) або відхилення у реєстрації права власності. На підставі апеляційної заяви Bundespatentgericht може скасувати прийняте рішення про надане майнове право на об'єкт інтелектуальної власності шляхом вилучення або скасування. Варто зауважити, що процедура визнання недійсним є належною процедурою анулювання чинного патенту ФРН або сертифікату додаткової охорони. Процедура визначення недійсними відокремлена від надання патенту та його експертизи, і його метою є скасування чинності офіційного акту, на підставі якого був виданий патент.

Водночас, згідно національного законодавства два різні державні органи, а саме суд (у перспективі – Вищий суд з питань інтелектуальної

власності) та Апеляційна палата НОІВ мають повноваження визнавати торговельну марку добре відомою без чіткого розмежування їх компетенції. В основі такого розмежування має бути покладений конституційний принцип – здійснення правосуддя виключно судом. Делегування функцій судів, а також привласнення цих функцій іншими органами чи посадовими особами не допускаються. Юрисдикція судів поширюється на будь-який юридичний спір (ст. 124 Конституції України).

З огляду на зазначене, пропонується закріпити положення, що до виключної компетенції Апеляційної палати НОІВ відноситься розгляд заяви про визнання торговельної марки добре відомою за відсутності спору. У зв'язку з наведеним, доцільно на рівні Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» встановити, що охорона прав на добре відому торговельну марку здійснюється на підставі визнання торговельної марки добре відомою Апеляційною палатою за відсутності спору. У разі наявності спору визнання торговельної марки добре відомою здійснюється в судовому порядку.

Відзначимо також інші проблеми адміністративного порядку захисту прав інтелектуальної власності Апеляційною палатою НОІВ.

Передусім, йде мова про недоліки законодавчої техніки регламентації її діяльності, які пов'язані з дублюванням повноважень цього органу у рівних законодавчих актах щодо охорони прав інтелектуальної власності. Так, У 2020 році в Україні було прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення національного органу інтелектуальної власності» [24]. Зазначеним Законом були внесені по суті одні і ті самі норми щодо створення та функціонування НОІВ (зокрема, до Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», Закону України «Про охорону прав на промислові зразки» та Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг», Закону України «Про правову охорону географічних зазначень», «Про охорону прав на компонування напівпровідникових виробів»).

Норма щодо гарантій незалежності Апеляційної палати та експертів НОІВ продубльована у всіх цих зазначених законах. Мабуть, це свідчить про потребу формування єдиного систематизованого нормативного акту в якому слід об'єднати норми щодо правового забезпечення функціонування державної системи охорони інтелектуальної власності, у тому числі і діяльності Апеляційної палати, а не дублювати зазначені норми у текстах спеціальних законів щодо охорони прав на винаходи, корисні моделі, промислові зразки, торговельні марки, географічні

зазначення, компонування напівпровідникових виробів.

Відзначимо також, що відповідно до вимог ч. 4 ст. 34 Закону України «Про правотворчу діяльність» [25] нормативно-правовий акт має: 1) охоплювати всю необхідну сферу його дії; 2) не містити норм права, що не відповідають Конституції України та нормативно-правовим актам вищої юридичної сили та (або) не узгоджуються з нормами права нормативно-правових актів рівної юридичної сили (за винятком внесення змін до таких актів); 3) не містити дублюючих норм права, а також не повторювати норм права іншого нормативно-правового акта; 4) не містити норм права, що не узгоджуються між собою. Наявність дублюючих правових норм щодо діяльності Апеляційної палати НОІВ у текстах різних законів щодо охорони окремих об'єктів інтелектуальної власності суперечить вимогам до змісту нормативно-правового акту та засадам юридичної техніки нормопроєктування.

У контексті аналізу діяльності Апеляційної палати НОІВ відзначимо також потребу розширення її повноважень у частині визнання недійсними охоронних документів. Так, у 2020 р. було прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення охорони і захисту прав на торговельні марки і промислові зразки та боротьби з патентними зловживаннями» [26] та Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформи патентного законодавства» [27]. Згідно зазначених змін закріплено право будь-якої особи подати до Апеляційної палати обґрунтовану заяву про визнання прав на винахід (корисну модель) (ст. 33-1 ЗУ «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі»), промисловий зразок (ст. 25-1 ЗУ «Про охорону прав на промислові зразки» [28]), недійсними повністю або частково з підстав невідповідності винаходу (корисної моделі), промислового зразку умовам надання правової охорони.

Заява про визнання прав на винахід недійсними може бути подана до Апеляційної палати протягом дев'яти місяців з дати публікації відомостей про державну реєстрацію винаходу. Водночас, заява про визнання прав на промисловий зразок недійсними або заява про визнання прав на корисну модель недійсними може бути подана протягом усього строку чинності майнових прав на промисловий зразок або прав на корисну модель та після припинення їх чинності.

Отже, змінами до законодавства у сфері охорони об'єктів промислової власності була встановлена можливість визнання в адміністративному порядку Апеляційною палатою НОІВ недійсними прав на винаходи та корисні моделі, а також прав на зареєстровані промислові

зразки. Проте, стосовно свідоцтва на торговельні марки така можливість нормативно не передбачена. Тому як і раніше, так і наразі визнання недійсними свідоцтв на торговельні марки може відбуватися лише у судовому порядку. Проте саме спори про право інтелектуальної власності на торговельні марки найчастіше є предметом судового розгляду. У цьому зв'язку доцільно закріпити за Апеляційною палатою НОІВ повноваження щодо визнання недійсним свідоцтва на торговельну марку у разі її невідповідності умовами надання правової охорони та за відсутності спору про право. Закріплення таких змін кореспондуватиме вимогам системності законодавства у сфері інтелектуальної власності, адже, Апеляційна палата наділена правом розглядати заяви про визнання недійсними прав на винаходи, корисні моделі, промислових зразків у разі порушення умов щодо їх охороноздатності. Зазначене також сприятиме розвантаженню судової системи у частині віднесення до компетенції Апеляційної палати заяв про визнання недійсним свідоцтв на торговельні марки.

Висновки. Проведений аналіз особливостей захисту прав інтелектуальної власності в адміністративному порядку Апеляційною палатою НОІВ дозволяє зробити наступні висновки та теоретичні узагальнення:

Законодавчі зміни у сфері охорони прав промислової власності, проведені у 2020 р., зокрема, запровадження процедури визнання недійсними прав на винаходи, корисні моделі чи промислові зразки Апеляційною палатою НОІВ, сприяють більш ефективному та оперативному захисту прав, розвантаженню судової системи та зменшенню судових спорів у сфері інтелектуальної власності. Наразі має бути узагальнений досвід впровадження зазначених новел на рівні практичної площини. З його урахуванням слід забезпечити розробку та впровадженні системи підзаконних правових актів у сфері охорони об'єктів промислової власності та захисту прав їх володільців.

Аналіз правових засад діяльності Апеляційної палати засвідчує наявність дублюючих норм у текстах різних законів щодо охорони об'єктів інтелектуальної власності, що суперечить вимогам до змісту нормативно-правового акту та засадам юридичної техніки нормопроєктування. Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення національного органу інтелектуальної власності» були внесені по суті одні і ті самі норми щодо створення та функціонування НОІВ та діяльності Апеляційної палати до спеціальних законів про інтелектуальну власність, що суперечить вимогам Закону України «Про нормотворчу діяльність». Зазначене зумовлює потребу формування

єдиного систематизованого нормативного акту щодо правового забезпечення функціонування державної системи охорони інтелектуальної власності та діяльності Апеляційної палати.

У законодавстві чітко не розмежовані повноваження суду (у перспективі - Вищого суду з питань інтелектуальної власності) та Апеляційної палати НОІВ щодо визнання торговельної марки добре відомою. Відзначимо, що до компетенції Апеляційної палати має належати розгляд заяви про визнання торговельної марки добре відомою за відсутності спору. У зв'язку з наведеним, пропонується внести до п. 1. статті 25 до Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» зміни та закріпити норму наступного змісту «охорона прав на добре відому торговельну марку здійснюється згідно із статтею 6 bis Паризької конвенції та цим Законом на підставі визнання торговельної марки добре відомою Апеляційною палатою за відсутності спору. У разі наявності спору визнання торговельної марки добре відомою здійснюється в судовому порядку».

Змінами до законодавства у сфері охорони об'єктів промислової власності була встановлена можливість визнання Апеляційною палатою НОІВ недійсними прав на винаходи та корисні моделі, а також прав на зареєстровані промислові зразки. Проте, визнання недійсними свідоцтв на торговельні марки наразі може здійснюватися лише у судовому порядку. У цьому зв'язку доцільно закріпити за Апеляційною палатою НОІВ повноваження щодо визнання недійсним свідоцтва на торговельну марку у разі її невідповідності умовами надання правової охорони та відсутності спору про право. Фіксація таких змін кореспондуватиме вимогам системності законодавства у сфері інтелектуальної власності та сприятиме розвантаженню судової системи.

Література

1. Дорошенко О. Ще раз про патентний суд. Право України. 2011. № 3. С. 40–44.
2. Капіца Ю.М. Право інтелектуальної власності Європейського Союзу: формування, інститути, напрями розвитку: монографія URL: https://books.google.com.ua/books?hl=en&lr=&id=0JQkEQAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA9&ots=X1M4lldCtK&sig=mYtPZQh3Aq1n1Yp7yYnSAoB9uq4&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false/. (дата звернення: 12.10.2025).
3. Мироненко Н.М. Захист прав на торговельні марки : українська практика та європейський досвід. Право України. 2011. №3. С. 30–39.
4. Орлюк О.П. Інтелектуальна власність в Україні: досвід, законодавство, проблеми, перспективи. Право України. 2011. №3. С. 4–20.
5. Потоцький М.Ю. Кодифікація законодавства України про інтелектуальну власність : матеріальний та процесуальний аспекти. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2021. №6. С. 5–16.

6. Штефан А. С. Авторське право і суміжні права: особливості правової охорони, здійснення та захисту: монографія / А. С. Штефан. – К.: НДІ інтелектуальної власності НАПрНУ, ТОВ «НВП Інтерсервіс», 2017. – 150 с.

7. Панасюк К.Т. Особливості правового статусу Апеляційної палати УКРНОІВІ. Том 1 № 89 (2025): Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. С. 390–395.

8. Тверезенко О.О. НОІВ: історичні передумови, стан та перспективи законодавчого регулювання. Теорія і практика інтелектуальної власності. 4/2024. С. 66–76.

9. Тандир О.В. Адміністративно-правовий захист прав суб'єктів права інтелектуальної власності: автореф. дис. ...канд.юрид.наук. К., 2013 – 19 с.

10. Кіриленко Ф.О. Адміністративно-правовий захист права інтелектуальної власності правоохоронними органами України: автореф. дис. канд.юрид. наук. К., 2011 – 16 с.

11. Майданевич А. Поняття й основні ознаки адміністративно-правової охорони прав інтелектуальної власності. Підприємництво, господарство і право №10, 2015 – С. 28–31.

12. Кохановська О.В. Теоретичні проблеми інформаційних відносин у цивільному праві: монографія. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2006. – 463 с. – С. 351.

13. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 12.10.2025).

14. Конституція України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 12.10.2025).

15. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням громадянки Дзюби Галини Павлівни щодо офіційного тлумачення частини другої статті 55 Конституції України та статті 248–2 Цивільного процесуального кодексу України (справа громадянки Дзюби Г.П. щодо права на оскарження в суді неправомірних дій посадової особи) від 25.11.1997 р. // Офіційний вісник України. – 2003. – № 28. – Ст. 1377.

16. Про затвердження Регламенту Апеляційної палати Національного органу інтелектуальної власності: наказ Міністерства економіки України від 23 листопада 2023 року № 17768 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0021-24#Text>. (дата звернення: 12.10.2025).

17. Діяльність Апеляційної палати УКРНОІВІ: підсумки відкритого діалогу з Владиславом Білоцьким. URL: <https://nipo.gov.ua/apeliatsiina-palata-pidsumky-dialogu/> (дата звернення: 12.10.2025).

18. Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» від 15 грудня 1993 року // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 7. – Ст. 32 (зі змінами).

19. Закон України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» від 15 грудня 1993 року // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 7. – Ст. 36 (зі змінами).

20. Господарський процесуальний кодекс України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>. (дата звернення: 12.10.2025).

21. Das Bundespatentgericht. Geschichte URL: https://www.bundespatentgericht.de/DE/dasGericht/Geschichte/geschichte_node.html (дата звернення: 12.10.2025).

22. Courts Constitution Act (1951). As amended up to Act of July 08, 2019. URL: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_gvg/englisch_gvg.html (дата звернення: 12.10.2025).

23. German Judiciary Act (1972). As amended up to Act of June 08, 2017. URL: http://www.gesetze-im-internet.de/englisch_drjg/ (дата звернення: 12.10.2025).

24. Про внесення змін до деяких законів України щодо створення національного органу інтелектуальної власності: Закон України від 16 червня 2020 року № 703-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/703-20#Text> (дата звернення: 12.10.2025).

25. Про правотворчу діяльність: Закон України від 24 серпня 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20#Text> (дата звернення: 12.10.2025).

26. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформи патентного законодавства: Закон України від 21 липня 2020 р. № 816-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/816-20#Text>. (дата звернення: 12.10.2025).

27. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення охорони і захисту прав на торговельні марки і промислові зразки та боротьби з патентними зловживаннями: Закон України від 21 липня 2020 р. № 815-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/815-20#Text>. (дата звернення: 12.10.2025).

28. Закон України «Про охорону прав на промислові зразки» від 15 грудня 1993 року // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 7. – Ст. 34 (зі змінами).

Анотація

Кодинець А. О. Захист прав інтелектуальної власності Апеляційною палатою Національного органу інтелектуальної власності. – Стаття.

У статті досліджуються особливості адміністративної процедури захисту прав на результати інтелектуальної, творчої діяльності Апеляційною палатою Національного органу інтелектуальної власності за законодавством України, проводиться огляд практики правозастосування, визначаються недоліки правового регулювання зазначеної сфери суспільних відносин. На підставі проведеного аналізу та з урахуванням зарубіжного досвіду формулюються висновки і пропозиції з удосконалення національної системи захисту прав інтелектуальної власності в адміністративному порядку.

Законодавчі зміни у сфері охорони прав промислової власності, проведені у 2020 р., зокрема, запровадження процедури визнання недійсними прав на винаходи, корисні моделі чи промислові зразки Апеляційною палатою НОІВ, сприяють більш ефективному та оперативному захисту прав, розвантаженню судової системи та зменшенню судових спорів у сфері інтелектуальної власності. Наразі має бути узагальнений досвід впровадження зазначених новел на рівні практичної площини. З його урахуванням слід забезпечити розробку та впровадженні системи підзаконних правових актів у сфері охорони об'єктів промислової власності та захисту прав їх володільців.

Аналіз правових засад діяльності Апеляційної палати засвідчує наявність дублюючих норм у текстах різних законів щодо охорони об'єктів інтелектуальної власності, що суперечить вимогам до змісту нормативно-правового акту та засадам юридичної техніки нормопроєктування. Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо

створення національного органу інтелектуальної власності» були внесені по суті одні і ті самі норми щодо створення та функціонування НОІВ та діяльності Апеляційної палати до спеціальних законів про інтелектуальну власність, що суперечить вимогам Закону України «Про нормотворчу діяльність». Зазначене зумовлює потребу формування єдиного систематизованого нормативного акту щодо правового забезпечення функціонування державної системи охорони інтелектуальної власності та діяльності Апеляційної палати.

У законодавстві чітко не розмежовані повноваження суду (у перспективі – Вищого суду з питань інтелектуальної власності) та Апеляційної палати НОІВ щодо визнання торговельної марки добре відомою. Відзначимо, що до компетенції Апеляційної палати має належати розгляд заяви про визнання торговельної марки добре відомою за відсутності спору.

Ключові слова: державна система охорони інтелектуальної власності, патент, адміністративний порядок, Апеляційна палата, інтелектуальна власність.

Summary

Kodynets A. O. Protection of intellectual property rights by the appeals chamber of the national IP office. – Article.

The article examines the peculiarities of the administrative procedure for protecting the rights to the results of intellectual and creative activity by the Appeals Chamber of the National Intellectual Property Authority under Ukrainian law, reviews the practice of law enforcement, and identifies shortcomings in the legal regulation of this sphere of social relations. Based on the analysis and taking into account foreign experience, conclusions and proposals are formulated to improve the national system of administrative protection of intellectual property rights.

Legislative changes in the field of industrial property rights protection, carried out in 2020, in particular,

the introduction of a procedure for invalidating rights to inventions, utility models or industrial designs by the Appeals Chamber of the National Intellectual Property Office, contribute to more effective and efficient protection of rights, reducing the burden on the judicial system and reducing litigation in the field of intellectual property. Currently, the experience of implementing these innovations at the practical level needs to be summarised. Taking this into account, a system of subordinate legal acts in the field of industrial property protection and the protection of the rights of their owners should be developed and implemented.

An analysis of the legal basis for the activities of the Appeals Chamber reveals the existence of duplicative provisions in the texts of various laws on the protection of intellectual property, which contradicts the requirements for the content of normative legal acts and the principles of legal drafting. The Law of Ukraine ‘On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine Regarding the Creation of a National Intellectual Property Authority’ essentially introduced the same provisions regarding the creation and functioning of the NIPA and the activities of the Appeals Chamber into special laws on intellectual property, which contradicts the requirements of the Law of Ukraine ‘On Regulatory Activity’. This necessitates the formation of a single systematic normative act on the legal support of the functioning of the state system of intellectual property protection and the activities of the Appeals Chamber.

The legislation does not clearly distinguish between the powers of the court (in the future, the High Court of Intellectual Property) and the Appeals Chamber of the NOIP regarding the recognition of a trademark as well-known. It should be noted that the competence of the Appeals Chamber should include the consideration of applications for recognition of a trademark as well-known in the absence of a dispute.

Key words: state system of intellectual property protection, patent, administrative procedure, Appeals Chamber, intellectual property.

Дата першого надходження рукопису до видання: 28.10.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 28.11.2025

Дата публікації: 24.12.2025